

РУСЛАНИ

Передплата
за «РУСЛАНА» вносить:
в Австрії:

за цілий рік . . . 20 кор.
за пів року . . . 10 кор.
за чверть року . . . 5 кор.
за місяць . . . 1.70 кор.

За границю:
за цілий рік: зі щоденною
вистилкою 7 доларів, або 12
рублів; з вистилкою двічі
в тижні 5 1/2 долара, або 10
рублів; з вистилкою що субо-
ти 4 1/2 долара, або 9 рублів.
Подвійне число по 10 сот.

Телефон Редакції ч. 1484. — Конто почт. щадниці ч. 98.704.

Виходить у Львові що дня
крім неділь і руских свят
о 5 1/2 год. по полудні.

Редакція, адміністрація, і
експедиція «Руслана» при
ул. Оссолінських ч. II, партер
(фронт від ул. Тихої). Експ-
диція місцева в Агенції
Соколовского внасажі Гавс-
мана.

Рукописи звертає ся лише
на попередче застережене.

Рекламації неопечатані є
вільні від порта. — Оголо-
шення звичайні приймають
ся по ціні 20 с. від стріч-
ки, а в «Надіслаім» 40 с.
від стрічки. Подяки і при-
ватні донесеня по 30 сот.
від стрічки.

«Вирвеш ми очи і душу мь вирвеш: а не возьмеш милости і віри не возьмеш,
бо руске ми серце і зіра руска» — З Руслановкх псалмів М. Шашкевича

Москвофільські круїїства „Галичанина“.

(Дальше).

Поки ще „Галичанин“ надумав ся і нарадив ся із своїми одномишленниками дати Czас-они відповідь на питанє до москвичів звернене „Rusini czy Rosyanie?“, подали ми в „Руслані“ замітки про сю статтю в ч. 214 і 215 і висловили свій погляд на се питанє. Шокуючись на німецьких і славянських (а між тими — московських, польських, словінських і наших) учених зазначили ми, що наведені нами учені на основі наукових дослідів виказали самостійність українсько-русого народу посеред славянської семі та що наші москвичі в супереч тям ученим відпекують ся імені Русинів, а з тим також окремішности і самостійности народної і вважають наш нарід прищипкою московського (великоруского) і звуть себе русскими (себ то Москалями) а також нашу укр.-руску мову вважають якимсь «областнимъ говоромъ» а своїм язиком признають московский (общерусский литературный языкъ).

Зважаючи на тісні рамці нашого дневника, не виступили ми на доказ самостійности і окремішности укр.-рускої мови з виїмками з наукових розвідок і дослідів тих учених. Тимчасом „Галичанин“ бажаючи заперечити сій самостійности і окремішности нашої мови виступив в ч. 218—221 з полемікою, котру можна уважати продовженням его круїїств у від-овиди „Czas“-ови

і тому ми за одним заходом дамо „Галичанинови“ і на сї статі свою відповідь.

«Галичанин» наводить простору виїмку з Шляйхера „Die Sprachen Europas“, однак як раз ся виїмка промовляє не за его, а за нашим поглядом, бож він виразно каже: „Das Russische zerfällt in drei Dialekte (а розуміє се в значіню язиків), jeder derselben wieder in Mundarten (в значіню — говорів). Так само розуміє се і Шафарик.

Що так розуміє знаменитий язикознавець Шляйхер свій вивід, наведений „Галичанином“, висловив він виразно в іншій своїй творі „Die Deutsche Sprache, Stuttgart 1860 (стор. 77): „Das Kleinrussische (Ruthenische Russinische) ist nicht als russische Mundart, sondern als ein ihm, wie den andern, coordinierter slavischer Dialect zu betrachten. Russisch und Kleinrussisch sind bis ins XI Hdt hinauf zu erkennen“.

В таким значіню вислову Dialekt, наріче висловлюють ся також й українські учені Жигецкий, Науменко і Потебня, на котрого погляд покликає ся „Галичанин“, але зовсім хибно его пояснює. У Потебні так само, як і у Шляйхера Dialekt, наріче має значіне окремішого язика, котрий знов ділить ся у Потебні на говори: український, подільський, карпатско-русский ітд.

Що й Петерб. Академія Наук стоїть на становищі самостійности і окремішности укр.-руского язика, найкрасшим докумен-

том є двотомовий: Словарь Украинскаго языка Б. Д. Гринченко, Російської Імператорської Академії Наук удостоєнь второй премії Н. И. Костомарова.

Зовсім виразно ставив сю справу самостійности і окремішности укр.-рускої мови також Яків Головацкий: „Die ruthenische (russinische o. kleinrussische) Sprache ist eine selbständige Sprache und kein Dialekt des Grossrussischen, ein Satz, den ich noch in meiner 1848 verfassten u. 1850 (im Очеркь Основ. Гал. Рускои Матицѣ) gedruckten Abhandlung, sowie in meinem Programme der Vorlesungen der ruthen. Literatur (Три вступ. преподаванія 1849) ausgestellt und in der 1849 herausgegebenen Grammatik durchgeführt hatte“.

В слід за Я. Головацким в Vgl. Lautlehre der slav. Sprachen (1852, стор. IX) великий учений і славист Мікльошич заявив: Indem ich die Sprachen nach der Nähe ihrer Verwandtschaft an einander reihe, behandle ich dann das Kleinrussische, das auf dem Gebiete der Wissenschaft, wie die Untersuchung selbst dar-tut, als eine selbständige Sprache und nicht als ein Dialect des Grossrussischen anzusehen ist.

Колиж наші москвичі вважають Мікльошича австрійским урядовцем, котрий нібито так приневолений був з політичних по-нук говорити (хоч сей учений велитень не мішав ся вовсім в політику а наукою здохнув собі повагу в цілім ученим світі), то

Вечері над Леманом.

Написав а. Маріян Моравский, з дозволу видавця переклав о. Іван Плавок.

(Дальше).

Deville. Ясна річ: мусить се власти в самі суперечности і задачі, котрих не можна розв'язати, хто хоче Христа зрозуміти, описати, пояснити яко простого чоловіка. Але хто з гори такого заложєня не кладе і уважає Христа, після християнзму, воплощєним Божєством, абсолютним совершенством, що появило ся в нужденнім виді чоловіка, — тоді нема ніякої антиномії і всьо пояснює ся ясно і раціонально.

До сего внесенєя логічно ведуть всі ваші уваги і поміченєя. Немивучим пятном сотворинь є обмеженє. Лише в певній часті, в певнім напрямі може чоловік здійснити потенціональність людської природи. Тож кождий чоловік мусить мати певні духові черти висунєні, інші укріті, і — як се добре запримітив п. Lerou — се творить знамя его индивидуальности. Кождий чоловік мусить бути чоловіком своєї доби, свого народа, бо его индивидуальність не бере ся з нічого, лише з обставин місця і часу; під впливом тих обставин образує ся его розум і серце. Тож ніякий чоловік не може бути універсальним ідеалом людства: бо в таким случаю мусів би бути чимєсь більше, як одиницею того людства.

Але коли воплощує ся Бог, абсолютне совершенство і являє ся в людським виді, то легко зрозуміємо, що в тім чоловіці мусить явити ся всяке совершенство, що его людська природа мо-

же абсолютно мати і що той чоловік мусить бути всестароннім і вічним ідеалом суспільности. Приглянувши ся самому чоловікови з якої небудь сторони — як се красно замітив п. Lerou — завжди нам видаєть ся, що то его найкрасна сторона. Той чоловік не може мати суцїної еволюції ні поступу — за що звернув увагу п. Hainberg, — бо він всьо своє знанє черпає з гори від Божєства, а не з окруженєя. Тож і для того не має в своїм умі, чувствах, обмеженє, що знаменували би народи і доби. Для того то він рівно близький людям всіх часів і народів; кождий видить і відчуває в нім свій ідеал. Він є універсальний, не у відорванім значіню, не ваче пустий шаблон, але універсальний в п'ятоньскім значіню того слова; яко повня всіх прикмет, які суспільність має лише частями.

І звідси бідна людська штука і невзєдь і перо, що звикли характеризувати людські индивидуальности своїм обмеженєм, частинкою ідеалу, що в них відбивають ся, — є здеконцертовані і без середників з огляду на сам Ідеал, в котрім, як се сьміло запевняє св. Павло, оселила ся тілесно вся повня Божєства.

Miss Wilson. Прекрасно, п. Deville. Божєство Христа розсаджує дійсно людські форми і пробиває ся в кождій стрічці Евангелія.

Бєльські. Видно, що Евангелисти хотіли его зробити Богом — і зробили.

Deville. Се викрут, пане, що нічого не доказує. Знаний о сїм погляд Rouss a, до винї є правдивий: що ще труднїше погадати, щоби котирох змовило ся уложити таку книжку як Евангеліє, ніж принустити, що один був єї дійсним героєм. Протавно, винї, коли Евангеліє основній-

ше дослідженє, є то більше імовірне, як коли небудь.

Hainberg. Наколи би Евангелисти були порозуміли ся, щоби скомпонувати свого героя, то були би лише порозуміли ся; не були би впали в сотки дрібних ріжниць і суперечности, які ім Strauss завзято витикає — що певно справляють трудність егзегетам, але історика і мислителя не спиняє видіти одной особи у чотирох письменників совершенно зображеної, не лише в головних подїях, котрі однаково переповіли, але і у всіх чертах, що кождий з них їй приписує. Приміром, не знаю, як можна погодити подробиці, котрі Матей, Лука і Іоан подають о досвітку перед воскресєнем, — і то мене дуже мало обходить, — але знаю, що ніякої черти ні слова не приписує Матей своему Христови, що не згоджувала би ся з особою Христа, яку зобразив Лука і Іоан, хотяй кождий з них має свою авторську индивидуальність і кождий особливим способом займає ся иншою стороною свого предмету. Та висша формальна згода ідеї, при матеріяльній незгідности, або бодай поворі такої, не могла бути ніяким способом вислідом порозумінєя — тим менше самовільного укладанєя.

Сьвященник. Маємо прецінь строго критичні докази автентичности Евангелія, що є обильнїші, як якого небудь иншого історичного жерела і ті докази ростуть що день під рукою нивїшної науки.

(Дальше буде).

ми наведемо тут погляд московського ученого П. Лавровського напечатаний в урядовім виданю «Журналъ министерства народнаго просвѣщенія» Петербургъ 1859 Нр. 6 п. з. «Обзоръ замѣчательныхъ особенностей нарѣчій малорусскаго, сравнительно съ великорусскимъ и другими славянскими нарѣчїями», в котрїм на стор. 59 от як висловлює ся: «Пробѣгая мысленно всѣ приведенія више черты малорусскаго нарѣчїя, легко замѣчаемъ, что между ними есть много такихъ, которые неоспоримо даютъ этому нарѣчїю право на такое же самостоятельное мѣсто, какое занимають и другїя нарѣчїя славянскїя». Та не тільки із сеї виїмки ясно, що Лавровскій признає укр.-руську мову самостійнимъ язикомъ серед іншихъ славянських, отже окремишимъ від московского, але й розвідка Лавровского поміщена в «Основі» (XI і XII кн. 1861) п. з. «По вопросу о южно-русскомъ язикѣ», виключає рішучо всякі сумніви що до єго погляду.

Урядовий «Журналъ министерства народнаго просвѣщенія» помістив не тільки згадану в горі розвідку П. Лавровского (1859), але й в 1863 иншу в сій справі п. з. «О нѣкоторыхъ фонетическихъ и грамматическихъ особенностяхъ южно-русскаго (малорусскаго) языка, не сходныхъ съ великорусскимъ и польскимъ» (т. СХІХ стор. 45—56).

Покличемо ся тут ще на свідомство великого знавця нашої мови, добре відомого і галицким Русинам колишнього професора московского авідтак київского університету Михайла Максимовича. В «Новїя письма» виданих в Москві виступає Максимович проти якогось Соковенка (з того тину, як нинішній Савенко в «Київлянинѣ») і єго виводів напечатаних в московській часописі «День», що нібито «більшинство спеціалістівъ давно уже пришло къ тому заключенію, если не убѣжденію, что малороссійскій языкъ есть только подрѣчїе великорусскаго».

На се відповідає Максимович «но это большинство только въ воображенїи г. Соковенка, на самомъ дѣлѣ, давно уже нѣтъ, кажется, ни одного спеціаліста, котрый бы доказывалъ такую неосновательную мысль о нарѣчїи малороссійскомъ. Онъ ссылается только на О. М. Бодяньскаго да на меня, — будьто мы постоянно отзывались а отзываємся о малороссійскомъ языкѣ не какъ о самостоятельномъ или отдѣльномъ, а какъ о нарѣчїи или части великорусскаго языка». Не смотря на тѣ прїятнія епитета, котрими уластивъ свою рѣчь объ насъ г. Соковенко, мы оба въ правѣ напомнимъ єму слова заповѣди: «не послушествоуй на друга твоего свидѣтельства ложна». Ни въ одномъ своемъ сочиненїи г. Бодяньскій не виражалъ приписаного єму мнѣнїя о нарѣчїи малороссійскомъ. Ровно и я, начиная съ предисловія къ Малороссійскимъ пѣнямъ, изданнымъ 1827 года, постоянно утверждалъ, что на Малороссійское нарѣчїе должно смотрѣть какъ на особый языкъ, отличный отъ великорусскаго, а тѣмъ болѣе отъ польскаго». Нарѣчїе великорусское вмѣстѣ съ бѣлорусскимъ составляютъ одинъ языкъ сѣверно-русскій, также отдѣльный и самостоятельный какъ и языкъ южно-русскій».

(Дальше буде).

Евхаристичний конгрес в Монреаль.

Епископ Туше (Touchet) описує так закінченє евхаристичного конгресу в Монреаль, в «Correspondant», про котрий ми недавно подали звїстку в нашімъ днєвнику:

Недѣля дня 11. вересня. — Сего рана мав

на замкненє службу Божу кардинал-легат. Богослуженє випало величаво. Зроблено лише сю похибку, що за мало видано білетів вступу. По скінченїй службі Божій промовив кардинал Гїббонс по англійски. По нїмъ промовив по француски висше згаданий епископ Туше.

О 2-їй годїні настав великий рух, однак без нєладу. 550.000 Монреальцїв взяло або участь в процесї, або заняли мїсця на балконах, або станули на улицах, або на естрадах збудованих спеціальними робітниками, по 5, 6 і 10.000. Крім того прибуло з Нового Йорку около 30.000 осіб, з Альбани около 10.000. Поблизкі мїсцевости як Остава, Кебек, Trois-Rivieres, Scherbrooke і Ioliette стали зовсїм порожні, бо їх мешканці осїли на час евхаристичного зїзду в Монреаль.

В процесї взяли участь самі мужчини, котрі подїлені на віддїли під спеціальнимъ правомъ заняли кождий призначене собі мїсце генеральнимъ майстромъ церемонїї. Похід рушив наперед від Notre Dame. В мїру, як посував ся вперед, прилучував ся до него новий віддїл, що чекав при кождімъ скрутї улиці. Так збільшав ся він щораз, аж дійшов до якихъ 100.000, як пишуть днєвникарі.

Сей безмірний ланцухъ людей посуває ся за Ісусом, укритимъ під видомъ хлїба, який несе легат. За нимъ безпосередно поступають сер W. Laurier, сер L. Guoin, великий судия, що заступав генерального губернатора, всї депутованї, всї сенатори в Кебеку, урядники, адвокати, мїські урядники, губернатор в Rhode Island і т. д. По одній і другій сторонї улиці сотки тисячъ людей. По всїхъ улицахъ находив ся одинъ триумфальний лукъ за другимъ. На деякихъ з нихъ находять ся написи: «Ісусови Жертви американскї Канадійцї. Нашъ языкъ! Нашу віру! Наші свободи!» або також: «Ісусови Жертви, вірна Акадія! Нашъ языкъ! Нашу віру! Наші школи! Нашу свободу!» Манїтоба і Альберта надїслали пшеничне колосє. Так ішов похід три години, закимъ зблизив ся до послїдного професионального престоло. Заходило вже сонце, котрого не затемнювала ні найменша хмарка; стала появляти ся одна звїзда за другою, котримъ виїшов на зустрічъ блїдїй мїсяць. Електричні лїхтарні кидають довгі лучі свѣтла. Усі дзвони в руху. Гармати гремять; за кождимъ вистрїломъ розходить ся біла хмарка, яку розвіває східний вітер. Дає ся чути голосъ труб, почімъ розносить ся співъ: Magnificat і Te Deum. Тисячі і тисячі людей тисне ся около престоло, де легат поставив Найсвятїйшу Евхаристию. Рознесла ся пісня *Fantum ergo*. Архієпископъ поручає молити ся за народи і проголошує: *Vive le Canada* (Нехай живе Канада) а нарідъ повтаряє: *Vive le Canada!* почімъ говорить: *Vive l'Angleterre!* (нехай живе Англія); *Vive la France!* (нехай живе Франція); *Vive l'Amerique!* (нехай живе Америка); *Vive la Belgique!* (нехай живе Бельгія) а нарідъ всє то повтаряє.

Кардинал-легатъ встає, але він стоїть сам; всї инші клячуть; клячуть навіть ті, що находять ся по балконахъ і при вікнахъ. Він підносить повали Евхаристию і благословить звертаючи ся на всї чотири сторони свѣта і людей старого і нового свѣта. Потімъ клякає і сам, а з цілої непроглядної товпи не стоїть ніхто: усі клячуть. Тодї встає архієпископъ з Монреаль і каже дрожащимъ голосомъ: «Конгресъ скінчив ся. Богу нехай буде слава!».

На се піднесла ся з під білого балдахїму висока статъ кардинала легата, котрий взяв на ново дорогий тягар до рукъ і зачав іти в напрямі l'Hôtel Dieu, де зложено найсвятїйшу Жертву на цілу ніч, хотру почитали хорі і бідні. Такъ закінчив ся конгресъ.

При тїй спосібности не можна непятнувати підступнихъ засїдокъ масонерїї. А іменно вже передъ конгресомъ підозрівано, що там є Льожа: «l'Emancipation», хотїя на певно ніхто того не знав. Отжеж одного молодого чоловіка іменемъ Lemieux зїбрала цікавістьъ перекопати ся, чи є в їх мїстї масоньска льожа а коли є, то що тамъ буде говорити ся о маючїмъ відбутї ся конгресї. Вибрав ся отже за однимъ чоловікомъ, котрого підозрївавъ бко вільномуляря, та став слїдити, де він піде. Ішов за нимъ проте крок в крок, аж побачив, що він вїйшов до одного дому. Він, також вїйшов там за нимъ і довідав ся, що там є вільне помешканє. Се мешканє винайнявъ він на неїстнїючий в дійсности складъ чеколяди. При

помочи одного із своїхъ прїятелїв, професора політехніки, пробивъ незначну діру в стелї і умістив там мікрофонъ, з підмогою якого можна було чути всє, що в масоньскїй салї говорять. І справдї Lemieux не завів ся. Чоловік, котрого він підозрївав, був масономъ, а сала, котру він злучив мікрофономъ із своєю салаю, була то льожа масоньска. Коли оба прїятелї умістили ся при мікрофонї і стали надслухувати, почувли они разъ між иншимъ таке: «Треба би спробувати звабити під якимсь приводомъ сьвященників і учасників конгресу до підозрїлихъ домів; коли би намъ то удало ся, то лєдво би они тамъ станули ногою, можна би їхъ сейчасъ відфотографувати, а тоді би була доперва потїха з конгресу».

Навіт одинъ агентъ поліції мав брати участь в тїй нарадї.

Lemieux не занедбав се розголосити по мїстї. Тодї повстало помежи мешканцями мїста страшне обуренє противъ масонерїї. А що в тїй нарадї взяли участь мунїципальні урядники і через те сильно скомпромітували ся, то посади мїста, доктор Guérin, котрий і сам до тої тайни належав, взяв ся нібито до переведеня строгого слїдства. «Менї закидають, казав він до епископа Туше, надужите власти; але Ви зрозумїте се, що мене мало обходить. Я не переступивъ тихъ прав, які менї признає закон; а се є тільки правдою, що я знищивъ за двацять лїтъ товариство в звязку, котре мало бути шкідливе для моїхъ співгорожан. Цїла афера закінчила ся як в оповіданю Fra Diavolo. Лемїє, щоби дістати списъ вільномулярїв, якого доси не мав, нападъ одного вечера з двома замаскованими людьми такъ як і сам, узброєною рукою на секретаря льожи l'Emancipation. Вправдї удало ся єму дістати до рукъ списъ членів, однакъ за нападъ буде відповідати передъ судомъ. Цїла та афера наробила чимало смїху в мїстї, але симпатїї єго мешканцїв звернули ся в сторону енергичного Lemieux».

Полїтичний огляд.

Австро-Угорщина.

В комісії для заграничнихъ справ в австрїйскїй делегації ведено цікаву розправу надъ бюджетомъ міністерїи заграниці. Розпочали її Чехи, поручаючи монархїї, щоби удержувала в Росїю якъ найлучші зносини, затє нарікали на видалюванє австрїйскихъ підданихъ з Нїмеччини.

Шефъ секції Макїо відповідав на порушенї в часї дискусїї справи видалюваня австрїйскихъ підданихъ. Він подав статистику інтервенції міністерїи заграниці в еміграційнихъ справахъ від вересня 1908 до 1. жовтня 1910. і статистику інтервенцій в справі ріжнихъ видалювань.

Шефъ секції Рослеръ ввєняв, що правительство доложитъ старань, щоби управити і розширити торговельні зносини з балканськими державами. Початкомъ сего є торговельні договори з Румунїєю і Сербїєю.

Делегатъ Германъ вніс резолюцію, звиваючу правительство, щоби заопікувало ся емігрантами до заморскихъ країв, а такожъ робітниками, які до сусїднихъ державъ вибіають ся на сезонівъ роботи.

Міністеръ заграниці гр. Ерентальъ відповідав на інтерпеляцію пп. Заворки і Крамаржа в справі процесу д-ра Фрїдюнга. Міністеръ заявив, що в часї найбільшого напруженя відносин між монархїєю і Сербїєю вважавъ Фрїдюнгъ своїмъ обовязкомъ пояснити публичній опїні положенє на основі матеріалїв, які мав до розпорядимости. Документи, на якихъ оперъ ся, мігъ він уважати за правдиві тимъ болѣе, що не стояли они в суперечности з цілями і середниками тодішньої сербскої політики, проголошуваними в сербскїй печати, а навіть в еунунціяцияхъ сербского правительства. Міністеръ заявивъ дальше, що рішачючими причинами в переведеню прилукї було заведене конституцій в Туреччинї і безсумнівне єствованє агїтації, яке зміряло до відірваня Босни і Герцоговини від Австрїї. Агїтацію сю поширено з заграниці. Супроти всїхъ фактівъ, які ще нинї не стратили своєї переконуючої сили, прилука була конечна.

Після бесїди міністра ухвалено бюджетъ міністерїи заграниці і резолюція, зголошені про тятгомъ дискусїї.

Ческі дневники в острій спосіб критикують поведене делегата Крамаржа в делегаційній комісії. Орган аграрників „Venkov“ пише: „Думаємо, що вкінці й др. Крамарж зміг пересвідчити ся, що до переведення чеської або славянської політики треба не лише доброї волі, якої йому очевидно не хочемо відмовляти, але також конечною є иевна форма, щоби відповісти дійсним відносинам, особливо, коли все заявляє ся, що новославизм в першій мірі повинен повертати ся серед австрійських Славян“.

„Narodni Politika“ каже, що біля засідань делегацій з 15. с. м. а для Славян вельми сумний. На передвступних нарадах славянських делегатів, в яких взяли участь між иншими проф. Масарик, гофрат Пльой, Удржаль і патер Шлілгер, піднесено, щоби в делегаціях не робити русофільської політики. Се бажане предложено також д-рови Крамаржови, але не прийшло до згоди.

Заграниця.

В неділю 16. с. м. відїхав король Мануїл зі своєю матерію Амалією на англійським королівським яхті з Гібралтару до Англії. На кораблі вивішено португальську королівську хоругву. По дорозі уставлено почесні сторожі, а оркестри заграли португальський королівський гимн. Коли члени королівської родини переїздили, військо презентувало оружје. Незвичайно велика товпа народу поздоровляла їх, а віддавано їм всі королівські почести.

Португальський міністер заграниці мав одержати від французького, італійського і іспанського правительства повідомлене, що видаленим з Португалії Єзуїтам, черцям і черницям буде зборонений вступ, о скільки не буде тут розходилося о підданих дотичних країв.

Осібними декретами має бути внесена в Португалії палата панів, державна рада та шляхотські титули, династія Браганца має бути видалена з краю, а добродійні заведеня мають одержати від тепер світський характер.

Хросимо вігхобити передплату.

Новинки.

— Календар. В четвер: руско-кат.: Сергія і Вахца; римо-кат.: Феліціяна. — В пятницю: руско-кат.: Пелагії; римо-кат.: Уршулі.

— Про посвячене гр.-кат. церкви в Філадельфії пише о. П. Понятишин в амер. „Свободі“. — В минувшу неділю себто 2. жовтня с. р. відбуло ся посвячене рускої гр. кат. катедрі в Філадельфії, Па. Чину посвяченя довершили Митрополит Андрей Шептицький і Преосв. Сотер при участі численного нашого духовенства. На тім торжестві був Его Еміненція Кардинал В. Ванутеллі, папський легат на Евхаристичний Конгрес, що відбув ся в Монріал в Канаді, Апостольський Делегат в Вашингтону, Ексц Д. Фальконіо та много инших високих церковних і світських достойників. Ціле торжество випало взагалі дуже величаво і при великім здвизі як місцевого народа так і депутацій з ріжних руских громад в Америці. Природно, що така річ, як посвячене гр.-кат. рускої катедрі в Америці, є будь що будь в історії нашой Церкви за морем важною подією і я уважаю за відповідне описати се торжество обширно і основно, подаючи заравом деякі образки так, щоб евентуально можна було зробити з сего опису осібну навіть брошурку. Тому однак, що потрібних до сего матеріялів не міг я на час зібрати, годі мені було приступити до опису сего торжества вже в тім ч. „Свободи“. Поки що я мусів обмежитись лише на загальне занотоване факту посвяченя, а до властивого опису прийду в слідуєм ч. „Свободи“.

— Технічна обструкція в соймі. На нинішнім засіданю сойму звели рускі послы таку обструкцію зі свистом і криком, що виглядало як у віденським парламенті. До обструкції прийшло таким способом: Пос. др. К. Левицкий поставив перед приступленем до дневного порячку внесенне, щоби відкрити засіданя сойму до того часу, поки комісія виборчої реформи не предложить соймови звіту. На жадане п. Стапінського маршалок перервав засідане на 10 хвиль, щоби клоби могли в тій справі порозуміти ся. Перерва тривала годину, почім представники клобів зложили заяву проти внесеня пос. Левицкого. При голосованю заявили ся за сям внесенем

лише українські і москвофільські послы. З лав руских послів понесли ся оклики: Ганьба! Скандал! Де є виборча реформа! Не буде засіданя, поки не буде реформи! ітд. Рівночасно українські послы зачали свистати, кричати, тупати і бити пультами. Серед сего гамору і свисту приступлено до дневного порячку. Польські послы голосували після того, чи маршалок підніє руку, бо серед криків і свистів не було чути ні слова. Вкінці о год. 12 30 маршалок оголосив, що дневний порячок вичерпаний і заповів, що слідуєче засідане буде в суботу о 11. год.

— В справі університетских подій. Більшій часті руских студентів, обжалованих о участь в університетській бучі дня 1. липця, доручено вже акт обжалованя. Майже всі обжаловаці вносять відклики що до акту обжалованя, тому справа протягне ся десь до лютого. З початком листопада відійдуть акти до вишого суду кравого, який зверне їх коло половини того місяця. Потім до Нового року буде студіювати акти председатель трибуналу, а розправа 101 обжалованих і коло 200 свідків займе зі шість тижнів. Крім того веде ся слідство проти решти інтервованих дня 1. липця, з яких може ще не одного обжалують. Таким чином поверх 100 руских студентів втратить зимовий піврік.

— З Прудентополіс доносить куртібський „Прапор“, що там закладає „Українська рада шкільна“ учительську семінарію, яка буде отворена з початком 1911. року.

— Чи м живиз моральність без Бога? У Франції уже моральність так занепала, що самі масони, котрі є причиною того невідрадного стану, морального, застановляють ся над тим, які би тут видати моральні приписи, щоби усунути то зло, яке в краю всевладно запанувало. Та всьо було би добре, бо людей спосібних, що уміють писати, є ще досить, коли би не одна біда, а іменно: серед того роздумуваня найповажнійших масонських сил, яку би то уложити моральну етику; виринуло немаловажне питане: на чім би її оперти? На своє нещасте французьке вільнодумарство вичеркнуло перед кількома літами із своїх статутів навіть таке пусте слово, як „Будівничий світ“. Хстия оно було і пусте, а всеж таки було щось, чим можна було замрачити очи великих мас. Но і тепер масони стали безраді, бо як звичають масонські часописи, то конвент, який зібрав ся для уложеня моральної, по відчитаню 3 рефератів, розійшов ся домів, не рішивши нічого, відкладаючи розправу над ними на слідуєчий рік. І так ті чваняють ся, що тільки їх моральна є правдива, не можуть найти формулки, в які би могли сю моральну прибрати. О ми, вам скажемо панове, що всьте без віри, чому то так: „Бо без Бога неможлива ніяка моральна“.

— Як говорять соціалістичні бесідники? На одних соціалістичних зборах промовляють:

А. соціаліст Поляк: Ту на місці намісника Бобжинського повинен стати намісником робітників! підпредседником Ради шкільної повинен стати, на місці Дембовского, також робітників; та посадником міста повинен бути не Цюхціньский, але робітник.

Чує се якась стара бабка, тай каже: „Таже on kowal“... Tableau.

Тепер прийшла черга на соціал. Русина. Виступив п. Вітик. — „Знаєте, чому у нас така дорожня? — питає бесідник. І відповідає: бо наш селянин бере при кожій нагоді під паху курку тай несе до попа і тому така страшна дорожня у нас (?). — Та наш посол не знає, що у Франції ніхто не несе курки до попа, а мимо того є страшна дорожня; мусить отже бути якась инша причина дорожні. Та якби тато пана посла був носив курки до попа, то була би ще якась рация так говорити; але нехай но п. посол запитає ся свого тата, кільки він стратив курок через повів, а тоді доперва буде міг о тім щось говорити.“

На мене повисші бесідники зробили вражінє, що они повинні удати ся до санаторії, де лічать на патологічні хвороби. Н.

— Недале літане. Інженер Заблятиг виступив знова вчера на янівских оболонях зі своїм „Врайтмом“. Вітер був менший чим колись то і здавало ся, що лет удасть ся. Початок лету назначено на 4 год, але публіка, доволі численно зібрана, ще годину нетерпеливо ждала, поки п. Заблятиг надумав ся летіти. Летів було три. Перший на висоті 10 метрів тривав 2 мінути, другий так само, а третій 1 мінуту. Публіка вертала невдоволена, бо довго мерзла і нічого цікавого не побачила. Нині має бути дальший „попис“.

— Знова обманство у Львові. Львівська філія австр. Закладу кредитового одержала позавчера від філії в Берні поручений лист з векслем до інкаса в Перемишлі і з порученем, щоби між 4, а 5. год. виплатити в готели „Митрополь“ заступникови берненської фабрики Леоп. Зінгерови 65.000 К. З огляду що підписи на листі і на вексли видавали ся правдивими, сповнено поручене і виплачено гроші на подану адресу, хоч Зінгер своїм виглядом видавав ся підозріним.

Аж потім запитано берненську філію телефонічно в справі виплати грошей. Показало ся, що підписи на листі і вексли були підроблені. За вишуканем обманця метнула ся поліція, але в готели „Метрополь“ найшла лише его валізу з великим каменем в середині. За обманцем розіслано гончі листи, а обманений банк назначив 2.000 К нагороди за спіймане мнимого Зінгера. Обманець мав перуку, приправлені бокобороди, одно око перевязане опояскою і захарактеризоване лице. Якжеж тепер его пізнати?

— Бальоном понад океан. Інж. Вельманови не вдало ся перелетіти бальоном понад Атлантийський океан. Дневник „Нью Йорк Таймс“ дістав з корабля „Trent“ бездротну телеграму, що Вельман з трома товаришами пересів ся на той корабель, а бальон пустив світлами.

Оповідки.

— Руханково-пожарний курс у Львові. З нагоди зїзду відпоручників окружних філій львівського „Сокола“ дня 30. с. м. у Львові, відбуде ся в днях 29. і 31. с. м. (субота і понеділок) руханково-пожарний курс, в яким можуть взяти участь начальники і отамани всіх філій львівського „Сокола“. Зголошена учасників приймає „Сокол“ у Львові (ул. Руска 20) найдалше по день 24. с. м. Кошти подорожи і удержавя у Львові поносять самі учасники, зглядно товариства, які їх висилають.

— З Перемишля. Сестри Василянки подають до відомости П. Т. интересованим, що з днем 1. грудня 1910. р. отвиряють при своїм інтернаті в Перемишлі дволітний курс приготовляющий до семінаріальної матури а то з напрямом утравістичним так для Русинок, як і для Польок. Науку всіх предметів наукових в обох кравих язиках після плану державних семінарий учительських обіймуть добірні сили перемискої учительської семінарії і гімназії. Кандидатки, які на сей курс зголосять ся, будуть мали поміщенє в інтернаті СС. Василянок за оплатою 36 К і 30 К місячно за науку. Приймати ся буде кандидатки з укінченим 17. роком життя і таким підготованем, щоби були в силі повторити і доповнити науковий матеріял, який протягом двох років буде до семінаріальної матури точно перероблений. Зголошена приймає Заряд Інтернату СС. Василянок в Перемишлі, ул. Сянова ч. 5 до дня 15. листопада 1910 р. Ближих інформацій уділять на жаданє Заряд Інтернату листовно. — В Перемишлі дня 15. жовтня 1910 р. М. Мильничук, настоятелька руского Інтернату для учениць ц. к. семінарії.

Галицький сойм.

На засіданю в суботу 15. с. м. полагджено ще внесенє шкільної комісії в справі переносеня громад до висших клас учительської платні.

Сойм ухвалою з 9. жовтня 1908 признав в засаді потребу зміни теперішнього поділу всіх місцевостей в краю на чотири класи платні (кр. закон з 11. червця 1905). Внесеня мав предложити кр. виділ по порозуміню з кр. радою шкільною. Кр. виділ предложив комісії начерк закона, після котрого кр. рада шкільна в случаях, заслугуючих на особливше уваженє і за згодою кр. виділу може посувати місцевости до висшой класи платні. Комісія одобрила начерк кравого виділу, пропускаючи в нім слово „безпосередно“, так, щоби можна посувати місцевости з 4. до 2. класи і т. п. Крім сего поставила комісія резолюції з зазивом до кр. ради шкільної, щоби 1) посуване місцевостей до висших клас відбувало ся з днем 1. серпня кожного року, 2) щоби в першій ряді узгляднювала громади підміські, промислові, лічнічі і кліматичні.

В розправі пос. Макух заявив, що найбільше потребує помочи учительство IV. класи, котрого є близько 73%. Се несправедливо, щоби мірою визначуваня платні була місцевість, а не личні кваліфікації учителя. Платня повинна бути рівною для всіх, а ріжниця, випливаючі з місцевих відносин повинні бути, подібно як у державних і автономічних урядників вирівнані активальними і дорожніями додатками. Здібнійших учителів не можна удержати на селі, а стягає ся їх до міст і місточок, де они можуть одержати висшу платню. Бесідник домагає ся зрівнаня платні і установленя додатків, т. є зрівнаня учителів з урядниками 4 найнизших ранг.

Пос. др. К. Левицкий зазначив, що властиво повинні рішати кваліфікації учителя і его літа служби. Всюди треча доброї науки. Постаново, що кравца рада шкільна з кр. виділом може пересувати місцевости до висших клас, властиво цілу класову систему, буде шкідлива і для властей і для школи, а вихід є тільки один — зрівнанє платні і установленє додатків. По промові референта п. Г. Баденього, вне-

сене комісії з поправкою п. Марієвського про віділових учителів прийвато.

Відтак почала ся нарада над наглим внесеном пос. Леа в справі виборчої реформи.

Внесене домагає ся, щоби комісія для виборчої реформи протягом 3 днів предложила повній палаті висліди своїх праць.

В справі наглости забрав голос іменем лівіці пос. Леа. Коли перед чотирма роками кр. виділ предложив соймови внесене в справі виборчої реформи, ніхто не сподівав ся, щоби сї чотири роки минули безплодно й щоби треба було нині вводити сю справу яко нагле внесене. Перед трема роками вважав сойм сю справу навіть за дуже наглу, а теперішній намісник предложив за згодою тамтої сторони такий начерк, що міг стати основою нарад. Нині се втратило значіне. Лівіця ставить тому нагле внесене, щоби суспільність довідала ся, чому по 4 роках змінвали ся погляди, а також тому, бо дальше проволіканє сеї справи є шкідне для цілого краю і для обох народів, навіть для консерватистів. Трудно зрозуміти, чому се сторонництво, що перед 4 роками взяло справу в свої руки, тепер зволікає справу з дня на день, з року на рік, з сесії на сесію. Зараз із початком теперішньої сесії предложили інші сторонництва внесеня в справі виборчої реформи, але противна сторона два роки мовчала, а тепер предложила основи начерку. В комісії й у субкомітеті прихильників і противників реформи поділено на дві половини, комісія й субкомітет радять так місяцями в присутности намісника й маршалка, котрі заховують ся тут зовсім пасивно. Справа реформи є одною з найважніших і найтрудніших і ніхто не припускав, що може бути поладжена в кількох днях, але сподівали ся, що не буде проволіканя. Чим довше з нею сойм не може впорати ся, тим душнійшою стає в нїм атмосфера. Від довшого часу маємо всі таке чутє, що виборча реформа все придавлює, що сойм став яловим для многих. Повага сойму терпить на тім. Праці в комісії протягають ся, від 3 літ не мали ми шкільної розправи, а від 2 банкової. Много інших справ залягає. Нині не робить ся політики в сальові, або в малім сусідскім кружку, але на ширшій арені. Тому справа мусить бути поладжена, бо вже всюди її поладжено, мусить бути поладжена для добра сойму і для добра обох народів. (Оплески на лівіці).

П. Баталія звертає ся до правіці з острогою, щоби не довела до зрадикалізованя міст. З сего може вийти здержанє краввої господарки і утрудненє соймових праць.

П. Васунг піддає острій критиці консервативні круги. Отже треба стреміти до зміни відносин.

Пос. Півніський заявив ся за внесеном п. Леа, однак замітив, що панове занадто нервові. Не чотири роки, але значно довше радимо над виборчою реформою. На правіці нема ані одного чоловіка, що хотів би протягнути або ударемити реформу. Але нетерпеливість і поспіх можуть принести дуже лихі наслідки, а спивненє соймових нарад може сильно пошкодити краєви. Перед сьм бесідник дуже остерігає. Правіця дуже нильно радить над реформою, але так скоро зробити сего не можна. Ми відразу стали на к мпромисовім становищі і до нині на нїм стоїмо. Неоправданий є закид, що ми не стикаємо ся з широкою опінією, одначе і ті, на котрих ділає кожде віче і кожда часописна статя, дуже часто помиляють ся і не є способні до поладженя сеї так важної і тяжкої справи.

Нова реформа буде мати багато противників, бо радикалізм у нас сильно розвинув ся, то нема що оглядати ся на се. Вкінці бесідник остерігав лівіцю перед обструкцією.

На тім закінчило ся суботнішне засіданє.

Телеграми

з дня 19. жовтня.

Відень. Дол. австрійський сойм прийняв вчєра внесене з візванєм до правительства, щоби сїдні громадскі пасовиска увільнено від податку.

Відень. Ректори віденської і львівської академії ветеринарії дістали дозвіл, носити підчас академічних торжеств золотий ланцюх з портретом цєсаря.

Капо d'Істрия. На вчєрашнім засіданю сойму прийшло до бурливих подій. Хорвати(?) зголосили 60 наглих внесень і промовляли по хорвацки (чи по словінськи? — Ред.) Маршалок заявив, що не уміє по хорвацки і не може відповідати на питання поставлені незрозумілій мові. Се викликало великий гамір на лавах хорвацких послів, котрі зробили напад на трибуну, подерли акти, кидали на маршалка ріжними

предметами, зірвали зелене сукно зі столів. Притім били ся з італійськими послами. Маршалок перервав засіданє, почім представник правительства оголосив замкненє сойму.

Атени. На порученє короля Вєнїзельос прийняв ся утворити новий міністерський кабинет. Вєнїзельос обїме президію та теки міністрів війни і маринарки. В разі потреби Вєнїзельос має дозвіл короля розв'язати палату послів.

Тижневий звіт

Торговельної і промислової палати про ціни збіжа і продуктів у Львові від 10. до 16. жовтня 1910.

	за 50 клг.
Пшениця	9.70—9.90 К
Жито	6.75—7— К
Ячмінь броварняний	7.50—8.50 К
Ячмінь на пашу	6.75—7.40 К
Овес	7.20—7.50 К
Кукурудза	0.00—0.00 К
Гречка	0.00—0.00 К
Горох до вареня	10.50—12.50 К
Горох на пашу	7.20—7.40 К
Бобик	7.15—7.50 К
Конюшина червона	70.00—80.00 К
Конюшина біла	90.00—105.00 К
Конюшина шведска	65.00—75.00 К
Тимотка	35.00—38.00 К
Ріпак зимовий	11.75—12.00 К
Насїне конопл	00.00—00.00 К
Хміль старий	85.00—95.00 К
Хміль новий	00.00—00.00 К

Антін Хойнацький

книгар, Львів, Садовнича ч. 79, приймає замовленя на всі книжки і висилає відвотною поштою за післяплатою.

Має на складі:

Богдан Лепкий: Листки падають. Поезії. Цїна в оправі 2 К.

Стрічки. Поезії. Цїна в оправі 2 К.
Нова збірка. Оповіданє. Пачкар, Сон, Жертва, Ту продають трупа, Босий, Ще крок, ще два. Цїна в оправі 1 К 50 с.

Оповіданя. (Цьвіт щастя, „Закутник“, Стріча, Починок). Цїна в оправі 2 К.

Щаслива година. Оповіданя. (Щаслива година, Звичайна історія, Мєсть, Глум, Барометер, В лїсі, На Сокильскім, В корчмі). Цїна в оправі 2 Корови. (1—10)

Colosseum

в пасажи Германів

при ул. Соняшній у Львові.
від 16. до 31. жовтня 1910.

Найгарнійша сензация.

Шоленно о 8. год. вечер представленє. В неділі і сьвята 2 представленя о 4. год. по пол. і о 8. год. вечером. Що пятниці High-Life представленє. Білєти вчаснійше можна набути в конторі Пльона при ул. Кароля Людвика ч. 5.

Ол. Барвіньский. Історичний огляд засновин Народного Дому у Львові (наоснові жерел). — Цїна 80 сотиків.

Ол. Барвіньский. З останних десятиліть XIX віку. — Цїна 40 сот.

W sprawie uniwersytetu lwowskiego listk Edw. Gniewosza, szejca sencyjnego ministerstwa wyznań i ośw. do Alexandra Barwińskiego — Цїна 10 сот.

Гомерово Одиссея, переклад Ніщинського Байди). Ч. I і II. — Цїна 4 К 40 с.

Метаморфози Овідія, переклад Сердешного. — Цїна 1 К.

Григорій С. Скворода. — Цїна 30 с.

Кониський, Непримирена. — 40 с.

Куліш, Дон Жуан Байрона. — 40 с.

Антін Головатий, Уманця. — 30 с.

Шевченко, Наймичка, повість. — 60 с.

Княгиня 30.

Проф. Ратміров, повість „Мордовця.“ — 40 с

Оржешко, Великий, новеля. — 50 с

Иов, переспів П. Ратая. — 1 К.

Можна дістати через адміністрацію „Руслана“ або в книгарні Н. Товариства ім. Шейченка.

Телефон 788. — Конто щадниці поштової 25.261.

Товариство взаїмних обезпечень

„Дністер“

у Львові, ул. Руска ч. 20. (власний дім).

приймає обезпеченя будинків, збіжа і знарядів господарских, від шкід огневих під корисними услівями,

числить умірковані премії за обезпеченя,

ліквідує шкоди безпроволочно по пожарі,

уділяє обезпеченим членам з річної надвижки звороти.

За рік 1909 припадає на користь членів зворот 10%.

Поліси „Дністра“ приймає при позичках Банк краєвий у Львові і в Чернівцях, Галицка Каса Ощадности, Руска Щадниця і інші каси ощадности.

Через „Дністер“ можна асекуровати ся на житє в Товаристві взаїмних обезпечень в Кракові. Інформації до обезпечень уділяють агенції „Дністра“.

Зголешеня письмених господарів о агенцію приймають ся тільки з таких громад, де єще не робить инший агент „Дністра“.

Фонди „Дністра“ 31/12 1909 виносять: Фонд резервовий і резерва премій К 2,146.977—; інші фонди К 594.647—; разом К 2,781.624—

Канцелярії Товариства отворені для сторін від год. 8—2.

Розклад залізничних поїздів

важний від 1. мая 1910.

До Львова приходять з	рано	перед пол.	по пол.	вечер	в ночі
Кракова	5:50	8:55	1:30	5:45	10:05
Кракова	7:27	10:10	1:15 Б	8:40	2:30
Тарнога	—	—	1:05	—	—
Підволочиск	7:20	12:00	2:15	5:40	10:30
Черновець	8:05	—	2:05	5:53	9:30
Черновець	—	—	—	6:35	12:20
Станиславова	5:45	—	—	—	—
Коломиї	—	10:21	—	—	—
Ходорова	5:15 Г	—	—	—	—
Стрия	7:28	11:45	4:25	7:41	11:02
Самбора	8:00	9:58	2:00	—	9:00
Рава рускої	7:32	12:00	—	8:00	—
Яворова	8:15	—	5:01	—	—
Брухович	7:32	1:05 Л	1:53 З	8:00	9:25 З
Брухович	7:49 К	1:20	4:10 З	3:26 К	—
Підгаєць	—	11:15	—	—	—
Винник	—	—	—	—	12:10
Янова	8:15	1:10 К	5:00	9:26 К	10:07 К
Любіня	8:00	9:38	2:00	9:00	11:40 Р
На Підзамче з:					
Підволочиск	7:01	11:40	2:00	5:17	10:13
Бродів	7:01	—	2:00	5:17	10:12
Підгаєць	—	10:54	—	9:44	—
Винник	7:26	—	—	6:29	11:55 А
На Личаків з:					
Підгаєць	—	10:33	—	9:28	—
Винник	7:10	—	—	6:13	11:39 А
Зі Львова відходять до					
Кракова	8:15	8:25	3:15	6:55	11:15
Кракова	6:04	8:40	3:55	7:45	12:40
Кракова	—	—	2:45	6:04	—
Мшани	—	—	3:30	5:41	—
Підволочиск	6:20	10:40	2:16	8:10	11:10
Черновець	6:10	9:35	—	—	10:35
Черновець	—	9:10	2:23	—	2:56
Станиславова	—	—	2:52	—	—
Коломиї	—	—	—	5:59	—
Ходорова	—	—	—	8:23 В	—
Стрия	7:30	10:15	1:45	6:50	11:25
Самбора	6:00	9:05	3:40	—	10:40
Рава рускої	7:34	—	2:30	7:10	11:35 З
Яворова	8:20	—	—	6:30	—
Брухович	6:13	10:05 Л	2:35 З	8:38 З	11:35 З
Брухович	7:34	12:25 З	4:24 З	7:10	—
Підгаєць	5:58	—	—	6:16	—
Янова	8:20	10:20 К	1:35 Н	3:35	6:39 К
Любіня	6:00	9:05	2:15 Р	3:40	10:40
З Підзамча о:					
Підволочиск	6:35	11:00	2:31	8:33	11:32
Бродів	6:35	11:00	2:31	8:33	—
Підгаєць	6:12	—	—	6:30	—
Винник	—	—	1:30	—	11:35 А
З Личакова до:					
Підгаєць	6:31	—	—	6:50	—
Винник	—	—	1:49	—	10:54

ЗАМІТКА: Поспішні поїзди печатані товстим другом. — *) Лише в неділі.

А = лише в середі і суботи. — Б = від 15:6 до 30/9 щоденно; В = в день перед кождою неділею і сьвятами обох обрядів. — Г = в день по кождій неділі і сьвяті обох обрядів. — Д = від 19/6. до 11/9. в неділі і рим-кат. сьвята. — З = від 1/6. до 30/9. щоденно. — К = від 1/5. до 30/9. щоденно. — Л = від 1/6. до 31. щоденно. — Н = від 1/5. до 11/9. в неділі і рим. кат сьвята. — Р = від 15/5. до 11/9. в неділі і рим. кат сьвята.